

CUSSEGL GROND

Sessiun da favrer 2023

Incumbensa Rabeth concernent il dretg da votar e d'eleger per personas estras sin plaun chantunal

En Svizra han las personas estras oz il dretg da dumandar ina naturalisaziun il pli baud suenter lur dimora da 10 onns en Svizra. Per la societad svizra èsi fitg impurtant, che questas personas vegnian integradas bain en la societad. Il dumber da las naturalisaziuns en Svizra è sa reduci dapi l'onn 2017, correspudentamain è la quota da personas estras s'augmentada cuntinuadamain durant ils ultims onns ed importa oz 25,7 pertschient (cf. NZZ online dals 05-12-2022, <https://www.nzz.ch/international/einbuengerung-der-weg-zum-schweizer-pass-ist-huerdenreicher-als-in-deutschland-ld.1714925>). En il Grischun è la quota in pau pli bassa. Ella importa bundant 19 pertschient tar in dumber da bundant 201 000 abitantas ed abitants. Da questas 38 677 personas estras (funtauna SEM; stadi fin da november 2022) derivan var 65 pertschient da las naziuns Portugal, Germania, Italia ed Austria. 18 076 personas (9 pertschient) han schizunt ina permissiun da domicil C. Da questas personas cun permissiun da domicil C derivan 12 764 personas (bundant 70 pertschient) da las naziuns Portugal, Germania, Italia ed Austria.

Quai vul dir, ch'in grond dumber da las personas che vivan en Svizra ed en il Grischun na po betg sa participar a la vita politica cun votaziuns e cun elecziuns. La cundecisiun politica e la pussaivladad da sa participar als process politics pon esser elements impurtants dal process per s'integrar en ina societad. La gronda quota da personas estras senza pussaivladad da sa participar a las decisiuns signifitga in deficit per la democrazia. Quest deficit po vegnir reduci, sche las personas estras dastgan sa participar a la vita sociala politica. Questa pussaivladad exista en Svizra.

En dus chantuns (Neuchâtel e Giura) dastgan las personas estras votar ed eleger sin plaun chantunal (dretg d'eleger activ). Ellas na pon dentant betg sa laschar eleger sezzas (nagin dretg d'eleger passiv). Dretgs cumplains da votar e d'eleger sin plaun communal han las personas estras en quatter chantuns (Neuchâtel, Giura, Vad, Friburg). Il chantun Genevra ha in dretg da votar e d'eleger activ sin plaun communal.

Il chantun Grischun è in da trais chantuns (ensemèn cun Appenzell Dador e cun Basilea-Citad) che han il dretg da votar e d'eleger facultativ sin plaun communal. Quai vul dir, che las vischnancas pon introducir en moda autonoma quest dretg per lur personas estras. Tenor l'Uffizi da vischnancas han gia 32 vischnancas en il Grischun fatg diever da quest dretg communal da votar e d'eleger.

En il Grischun n'han las personas estras dentant fin oz betg la pussaivladad da sa participar a las votaziuns ed elecziuns chantunalas. Quest element manca anc per integrar questa gruppa da la populaziun, ch'è impurtanta per l'economia e per la societad, er politicamain en il Grischun.

Las sutsegnadras ed ils sutsegnaders incumbenseschan la Regenza da prender las mesiras necessarias (disposiziuns constituziunalas e legalas), per che personas estras survegnian il dretg da votar e d'eleger activ sin plaun chantunal.

Cuira, ils 15 da favrer 2023

Rabeth, Baselia, Gredig, Atanes, Bachmann, Bardill, Bavier, Bischof, Bisculm Jörg, Bleuler-Jenny, Cahenzli-Philipp (Vaz Sut), Danuser (Cuira), Degiacomi, Dietrich, Gartmann-Albin, Hoch, Hofmann, Kappeler, Kreiliger, Mazzetta, Müller, Nicolay, Oesch, Pajic, Perl, Preisig, Rettich, Rusch Nigg, Rutishauser, Saratz Cazin, von Ballmoos, Zaugg-Ettlin